

dr hab. Maciej Stajniak prof. WSL
Wyższa Szkoła Logistyki w Poznaniu
Wydział Zarządzania i Logistyki
Katedra Logistyki i Systemów Transportowych

Poznań 24.08.2019r.

RECENZJA

Rozprawy doktorskiej mgr. Macieja Abramowicza pt. „Fundusze Unii Europejskiej wspierające rozwój infrastruktury ekonomicznej jako instrument konwergencji państw UE – 10”

1. Podstawy formalne opracowania recenzji

Podstawą przygotowania recenzji jest pismo Prorektora ds. Rozwoju Kadry i Współpracy z zagranicą prof. dr hab. Sławomira Bukowskiego zgodnie z Uchwałą Rady Wydziału Nauk Ekonomicznych i Prawnych Uniwersytetu Technologiczno – Humanistycznego im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu z dnia 27 czerwca 2019 r.

2. Kryteria oceny rozprawy

Mając na uwadze wymagania Ustawy z dnia 14 marca 2003 o stopniach naukowych i tytule naukowym (z późniejszymi zmianami), przy ocenie rozprawy doktorskiej przyjęto następujące kryteria: ocena zasadności podjętej problematyki badawczej, koncepcja, hipotezy i cel pracy, ocena zawartości merytorycznej, ocena zawartości formalnej rozprawy oraz spójność struktury pracy i strona warsztatowa.

3. Ocena zasadności podjętej problematyki badawczej

Problem badawczy podjęty przez mgr. Macieja Abramowicza jest bardzo interesujący i ważny, zarówno z naukowego jak i praktycznego punktu widzenia, gdyż dotyczy funduszy Unii Europejskiej, która jest organizacją dysponującą własnym budżetem, zgodnie z którym finansowane są działania dążące do rozwiązywania wspólnych problemów krajów członkowskich. Dzięki środkom budżetowym Unia prowadzi między innymi aktywną politykę rozwoju regionalnego, której najważniejszym celem jest zmniejszenie rozbieżności w rozwoju krajów i regionów, a co za tym idzie – zwiększenie atrakcyjności krajów członkowskich oraz samej Wspólnoty na rynku globalnym. Polityka ta jest realizowana i finansowana za pośrednictwem funduszy unijnych, które poprzez właściwe instrumenty finansowania są

relokowane w poszczególnych regionach krajów członkowskich z zachowaniem określonych zasad i warunków. Fundusze te odgrywają często wiodącą rolę w kształtowaniu rozwoju infrastruktury ekonomicznej.

Warto zauważyć, że bez dokonania wielokierunkowych i interdyscyplinarnych badań trudno określić wpływ funduszy Unii Europejskiej wspierających rozwój infrastruktury ekonomicznej na konwergencję w wybranych państwach Wspólnoty, gdzie wyrównywanie dysproporcji rozwojowych, stanowiące podstawę polityki spójności i zmierzające do zmniejszania różnic w poziomie dochodów i dobrobytu oraz poprawy jakości życia :w poszczególnych regionach UE jest nie tylko przejawem solidarności społecznej, ale sprzyja rozwojowi gospodarczemu całej Wspólnoty w globalnej gospodarce. Są to procesy dynamiczne, będące w ciągłym rozwoju, tworzące zmienność relacji i skutków. Wynika z tego konieczność objęcia ich systematycznym monitorowaniem, bieżącą naukową analizą, ciągłością identyfikacji i kontrolą zakresu jego oddziaływania, tworzonych skutków oraz trendów.

Badania poświęcone funduszom wspierającym rozwój infrastruktury ekonomicznej jako instrument konwergencji państw UE stanowią zatem bardzo ważny i ciągle aktualny przedmiot badań. W tym kontekście podjęta problematyka badawcza opiniowanej pracy z pewnością reprezentuje dziedzinę nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i finanse.

Problem, którego rozwiązania podjął się Doktorant uznaję za zwarty i ważny pod względem poznawczym; został on również poprawnie sformułowany i egzemplifikowany.

Mogę zatem stwierdzić że tytuł rozprawy, podjęta tematyka badawcza jest aktualna i naukowo interesująca a jej wybór i przedstawienie w rozprawie doktorskiej uznaję za merytorycznie uzasadniony.

4. Koncepcja, hipotezy i cel pracy doktorskiej

Koncepcja pracy jest przejrzysta, merytorycznie poprawna i ciekawie skomponowana. Problem badawczy sformułowano w postaci pytania, które brzmi: „Czy inwestycje infrastrukturalne współfinansowane z funduszy Unii Europejskiej przyczyniły się do wyrównania dysproporcji rozwojowych pomiędzy państwami UE-10 a pozostałymi państwami Unii Europejskiej”, oraz czterech pytań badawczych:

- Czy istnieje zróżnicowanie przestrzenne wyposażenia państw UE-10 w infrastrukturę ekonomiczną oraz ich potencjału gospodarczego?

- Czy fundusze Unii Europejskiej przyczyniły się do poprawy wyposażenia państw UE-10 w infrastrukturę ekonomiczną?
- Czy inwestycje w infrastrukturę ekonomiczną przyczyniły się do poprawy czynników determinujących potencjał gospodarczy państw UE-10?
- Czy inwestycje w infrastrukturę ekonomiczną przyczyniły się do konwergencji gospodarczej w Unii Europejskiej?

Podjęcie skutecznej analizy tak sformułowanych założeń znalazło odzwierciedlenie w przyjętym toku badawczym, umożliwiającym oczekiwaną weryfikację hipotez oraz celów poznawczych, aplikacyjnych oraz metodologicznych. Służy temu, przyjęty w procesie badawczym, dedukcyjny sposób dochodzenia do konkluzji, wniosków i rekomendacji oraz tryb ich uzasadnienia, w którym wykorzystano mechanizm tworzenia skutków spowodowanych złożonością wielorelatywnych powiązań rozwoju infrastruktury ekonomicznej wybranych państw z funduszami unijnymi.

Dla rozwiązania tak postawionego problemu badawczego sformułowano główny cel pracy, którym była ocena wpływu inwestycji infrastrukturalnych współfinansowanych z funduszy Unii Europejskiej na proces wyrównywania dysproporcji rozwojowych państw UE-10 w stosunku do pozostałych państw UE.

Dla uszczegółowienia celu głównego oraz efektywnej realizacji jego założeń przyjęto również cele pomocnicze, do których należą:

- Ocena zróżnicowania przestrzennego potencjału gospodarczego państw UE-10 i ich wyposażenia w infrastrukturę ekonomiczną.
- Ocena efektów ekonomicznych wykorzystania funduszy Unii Europejskiej na rozwój infrastruktury ekonomicznej w państwach UE-10.
- Ocena zmian potencjału gospodarczego państw UE-10.
- Ocena poziomu konwergencji gospodarczej w Unii Europejskiej.

Dokonując oceny poprawności sformułowanego celu pracy stwierdzić należy, że jest w logiczny sposób powiązany z tematem pracy, gdzie tytuł rozprawy zawiera już konkretną ideę, cel badawczy i zasadniczo został sformułowany poprawnie.

Na podstawie wyników badań sformułowano tezę mówiącą, że „fundusze Unii Europejskiej, pomimo pozytywnego wpływu na rozwój infrastruktury ekonomicznej w państwach UE-10 i poprawy ich potencjału gospodarczego, nie przyczyniły się do wyrównania dysproporcji rozwojowych pomiędzy tymi państwami a pozostałymi państwami Unii Europejskiej”.

Dla tak postawionej tezy sformułowano pięć hipotez badawczych w brzmieniu:

1. Państwa UE-10 charakteryzują się wysokim poziomem zróżnicowania przestrzennego wyposażenia w infrastrukturę ekonomiczną.
2. Państwa UE-10 charakteryzują się wysokim poziomem zróżnicowania przestrzennego potencjału gospodarczego.
3. Fundusze UE są istotnym instrumentem poprawy wyposażenia państw UE-10 w infrastrukturę ekonomiczną.
4. Inwestycje infrastrukturalne, realizowane przy wsparciu finansowym z funduszy Unii Europejskiej wpływają pozytywnie na zmiany czynników determinujących potencjał gospodarczy państw UE-10.
5. Inwestycje infrastrukturalne nie przyczyniły się do konwergencji gospodarczej państw Unii Europejskiej.

Cel pracy został zrealizowany, a hipotezy badawcze zostały zweryfikowane na podstawie szerokich studiów literaturowych i badań empirycznych. W tym zakresie zastosowano metody: krytycznej analizy literatury, analizy dokumentów źródłowych, analizy i syntezy oraz modelowania ekonometrycznego.

Zakres przedmiotowy pracy, założone i zrealizowane badania empiryczne zostały prawidłowo określone, co wiąże się z umiejętnością doboru metodyki badawczej i jej praktycznym wykorzystaniem.

W rozprawie uwidacznia się także umiejętność Doktoranta, wyrażająca się odpowiednim formułowaniem wyników badań w zestawieniu wobec uprzednio przyjętego celu i hipotez badawczych.

5. Ocena zawartości merytorycznej rozprawy

Oceniana rozprawa doktorska dotyczy wykorzystania funduszy europejskich wspierających rozwój infrastruktury ekonomicznej jako instrument konwergencji państw U-10. Powszechnie wiadomym jest, że fundusze są podstawowymi instrumentami w dążeniu do osiągnięcia spójności w ramach integracji z Unią Europejską. Stanowią narzędzie polityki regionalnej, której podstawą jest redystrybucja środków finansowych z regionów lepiej rozwiniętych, do obszarów o niższym poziomie rozwoju, przyczyniając się do zmniejszania nierówności w rozwoju gospodarczym. W czasie akcesji U-10 następowały dynamiczne procesy, tworzące zmienność relacji i skutków. Zaistniała zatem konieczność identyfikacji środków pomocowych naukową analizą i obserwacją tworzonych skutków oraz trendów. Taki wymóg stawiany jest opracowaniom naukowym, ponieważ wcześniejsze wydawnictwa dotyczące tej problematyki,

mimo iż stanowią istotną wartość naukową, nie mogą odnosić się do zmian, które powstały po ich opublikowaniu. Zatem podjęcie problematyki w aktualnych uwarunkowaniach, z próbą ustalenia wpływu na konwergencję państw U-10 jest wkładem w ciągłość naukowych dociekań, które pozwalają ująć aktualność zagadnienia w procesie jego dynamicznych przemian.

Przedstawiona do recenzji praca liczy 217 stron. Rozprawa składa się z pięciu rozdziałów, wstępu, zakończenia, bibliografii, spisu tabel, spisu rysunków i jest podporządkowana przyjętej koncepcji badań oraz weryfikacji postawionych hipotez, co sprawia, że nie budzi zasadniczo większych zastrzeżeń.

W opiniowanej rozprawie zachowano właściwe proporcje treści pomiędzy poszczególnymi jej częściami. Użyte terminy i pojęcia definiowane są poprawnie. Zamieszczone tablice, rysunki, schematy zwiększają pogładowość przedstawionych wywodów, a opisy są zwięzłe. Stwierdzam, że sposób przedstawienia materiału naukowego w recenzowanej dysertacji jest metodycznie właściwy i poprawny.

Rzetelne studia literatury świadczą o dobrej znajomości dotychczasowego piśmiennictwa i prowadzą do dojrzałych rozważań.

Należy wskazać, że koncepcję metodyczną rozwiązania postawionego problemu naukowego wspierają poważne studia literaturowe oparte na 135 pozycjach gdzie 42% wykorzystanej literatury stanowią pozycje obcojęzyczne. Należy zaznaczyć, że wykorzystana w rozprawie literatura jest właściwie interpretowana w tekście oraz w licznych przypisach. Autor zachował prawidłowe relacje między warstwą teoretyczną i empiryczną pracy.

Układ dysertacji, jej treść i kompozycja koresponduje z przeprowadzonymi badaniami literaturowymi i empirycznymi co świadczy o dobrej wiedzy i umiejętnościach badawczych Autora.

Rozdział pierwszy dotyczy teoretycznych aspektów konwergencji w teorii wzrostu gospodarczego, gdzie przedstawiono ewolucję i modele wzrostu gospodarczego w aspekcie konwergencji do oceny dysproporcji rozwojowych analizowanych państw.

W rozdziale drugim skupiono się na teoretycznych zagadnieniach infrastruktury ekonomicznej jako czynnika rozwoju gospodarczego i wpływu inwestycji infrastrukturalnych na zmniejszenie dysproporcji w regionach.

Rozważania zawarte w rozdziale trzecim skoncentrowano na rodzajach funduszy, które wspierają rozwój infrastruktury ekonomicznej w państwach UE w okresie finansowania obejmującym lata 2007-2013. Dokonano również ich oceny, ze wskazaniem efektów ekonomicznych i społecznych mających wpływ na rozwój infrastruktury.

W rozdziale czwartym przedstawiono wykresy i statystyki opisowe dotyczące rozwoju gospodarczego i stanu infrastruktury ekonomicznej w państwach U-10. Dokonano oceny zmian poziomu potencjału gospodarczego pod kątem zasobów rynku pracy, bezrobocia, poziomu wynagrodzeń, sytuacji finansowej i wskaźników ekonomicznych.

Rozdział piaty ma charakter empirycznej weryfikacji przyjętych założeń rozprawy. Przeprowadzono w nim badania, których wyniki pozwalają zidentyfikować skuteczność oddziaływania funduszy europejskich na czynniki wzrostu gospodarczego oraz zaprezentowano wyniki obliczeń wskaźników konwergencji.

Pracę kończy zakończenie, w którym sformułowano najważniejsze wnioski wynikające z przeprowadzonych badań. Mogą one być podstawą do podjęcia dalszych opracowań naukowych w analizowanym obszarze.

Opracowana rozprawa doktorska nie tylko uzupełnia i rozszerza zakres dostępnej problematyki, lecz identyfikuje również skutki oddziaływania współczesnych determinant i powstałych w wyniku ich oddziaływania relacji międzyregionalnych.

Rozprawa jest dowodem dobrej znajomości podjętej problematyki badawczej i stanowi samodzielne i oryginalne rozwiązanie przez Doktoranta aktualnego i ważnego problemu naukowego mieszczącego się w naukach ekonomicznych. Przedstawiona w pracy tematyka badawcza jest interesująca i bardzo aktualna, a zastosowane metody badawcze w sposób właściwy umożliwiły weryfikację hipotez badawczych oraz realizację sformułowanego celu pracy.

Uważam, że przeprowadzone studia teoretyczne łącznie z osiągniętymi wynikami badań empirycznych stanowią podstawę do uznania, że przyjęte hipotezy badawcze zostały zweryfikowane pozytywnie, co pozwoliło na osiągnięcie podstawowego celu rozprawy.

Oceniając pozytywnie recenzowaną dysertację pragnę podkreślić, że:

- stanowi ona jednolite metodologicznie studium teoretyczno-empiryczne poświęcone oddziaływaniu funduszy europejskich na czynniki wzrostu gospodarczego,
- wskazuje na nieskuteczność polityki regionalnej UE, gdyż nie nastąpiło wyrównanie dysproporcji rozwojowych nowoprzyjętych państw,
- wnosi wkład do teorii poznania uwarunkowań rozwoju infrastruktury ekonomicznej.

Za szczególny udział i wkład własny należy uznać przede wszystkim spójną i adekwatną do programu badań koncepcję metodologiczną, która zasadniczo ukierunkowała wysiłki na stworzenie dzieła o dużych walorach poznawczych, naukowych i użytecznych. Oczywiście warunkiem dostatecznym dysertabilności pracy była żelazna konsekwencja realizacyjna nakreślonej koncepcji metodologicznej.

6. Ocena formalnej strony pracy

Odnosząc się do oceny formalnej strony pracy należy podkreślić, że dysertacja została napisana poprawnym językiem, a Autor przestrzega formalnych reguł pisania prac naukowych. Tabele zostały odpowiednio ponumerowane, opatrzone tytułami i źródłami. Są one przejrzyste i ułatwiają opanowanie tekstu. Identyczna uwaga odnosi się również do rysunków.

Zarówno warstwa językowa, jak i strona stricte techniczna nie budzą większych zastrzeżeń.

Zauważone błędy nie mają charakteru fundamentalnego i dotyczą głównie nielicznych omyłek literowych występujących w tekście (np. s. 10, cech – zamiast cechy, s. 115 podrozdział 3.4.5. infrastruktura – zamiast infrastrukturę, s. 171 budżetowych – zamiast budżetowe, s. 176 najwyższa – zamiast najwyższy, s. 198 unii – zamiast Unii, następuję – zamiast następuje).

Podstawa źródłowa, wyrażająca się m.in. przypisami dolnymi jest jednolita. Praca posiada staranny i przejrzysty zapis w formie wydruku komputerowego, a prezentowane w poszczególnych rozdziałach rysunki, tabele, schematy oraz mapy zostały wydrukowane w kolorze, co stwarza lepszy odbiór wizualnej strony rozprawy.

7. Zagadnienia do dyskusji

1. Jakiego można wskazać ograniczenia prowadzonych badań empirycznych?
2. Jakiego można zaproponować w świetle uzyskanych wyników, kierunki dalszych badań w kierunku identyfikacji nieskutecznych instrumentów polityki regionalnej UE?

8. Konkluzja

Biorąc pod uwagę wyżej wymienione składowe elementy przedstawionej do oceny rozprawy doktorskiej, wyrażam opinię, że recenzowana rozprawa stanowi samodzielne rozwiązanie wskazanego przez Autora problemu badawczego i wykazuje Jego ogólną wiedzę w obszarze, wpisującym się w dyscyplinę ekonomia i finanse. Przedstawiona praca stanowi studium teoretyczno-empiryczne w temacie „Fundusze Unii Europejskiej wspierające rozwój infrastruktury ekonomicznej jako instrument konwergencji państw UE – 10” i jest rozprawą o cechach oryginalności, dlatego ogólna ocena recenzowanego opracowania jest pozytywna.

Reasumując stwierdzam, że dysertacja spełnia wymogi stawiane przy ubieganiu się o stopień naukowy doktora nauk ekonomicznych określone w art. 16 ustawy z dnia 14 czerwca 2003 r. o stopniach i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki i wnoszę o dopuszczenie mgr. Macieja Abramowicza do obrony pracy doktorskiej.

